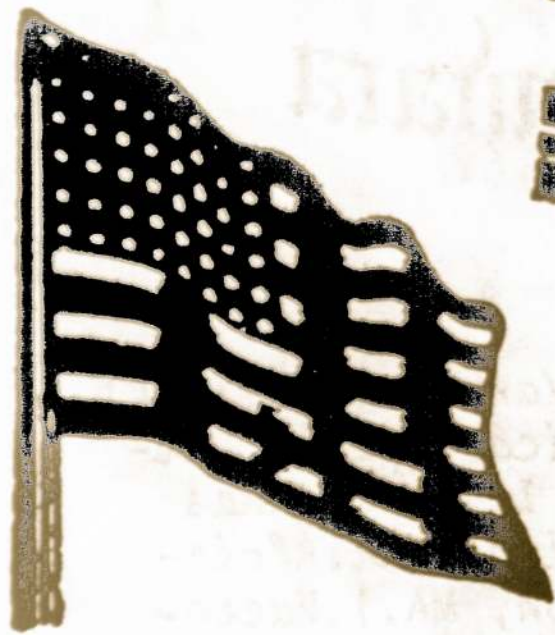

SANDARA

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

840 West 33rd Street
Chicago, Illinois, 60608

Telephones:
(312) 927 4789
(312) 543 8198

PRICE 50 CENTS

* VLIKO METAI *

JANUARY 9 - 1984

NR. 1.

1984-tieji metai

SANDAROS

sukaktuviniai metai

1983 metais minėjome "Aušros" šimto meto sukaktį, tuos metus paskelbiant "Aušros" metais. Sandara ir plačioji visuomenė šią sukaktį tinkamai paminėjo. Gėlė Sandara viena iš pirmųjų savo seime 1982 m. liepos 4 d. specialia rezoliucija "Aušros" minėjimą paskelbė, kviesdama savo kuopas ir kitas organizacijas prie to prisidėti. Sandara tam tikslui surengė Chicagoje paminėjimą - pobūvį ir Sandaros laikraštyje per daugelį numerių spausdino išsamias studijas-straispnius. Tie straipsniai ir jų tęsiniai - tai ir buvo vietoj numatyto išleisti atskiro "Aušrai" paminėti Sandaros numerio. Jei bus daugiau skaitytojų pageidavimų, tų straipsnių rinkinį galėsime išleisti atskira brošiūra.

O šie 1984 metai jau paskelbti VLIKO SUKAKTUVINIAIS METAIS ir Šv. Kazimiero Jubiliejiniais metais. Gėlė sandariečiai šiuos metus skaito taip pat SANDAROS SUKAKTUVINIAIS METAIS, nes 1984 m. spalio 3 d. su eis Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros 70 metų veiklos sukaktis.

Pradininku skaitomas aušrininkas Jonas Šliūpas, kuris JAV pradėjo išseiviuose žadinti tautinę sąmonę. Kiti pirmieji veikėjai buvo: A. Rimka, K. Drangelis, J. O. Širvydas, V. F. Jankauskas, J. Paukštys, R. Karuža, B. K. Balutis, Žymantas, A. B. Strimaitis, Vinikas, V. K. Račkauskas, K. S. Gegužis, T. Astramskas, K. Karpus, J. Bačiūnas, S. E. Vitaitis ir daug kitų.

Pradžioje turėta net trys laikraščiai - Vienybė Lietuvininkų, Lietuvą ir Ateitį. "Sandaros" vardu tautiškai demokratinės krypties savaitraštis pradėjo eiti nuo 1918 m. gegužės 3 d., kaip tęsinys Bostone ėjusios "Ateities". Dabar "Sandara" yra ir Tėvynės Mylėtojų Draugijos (įsteigtos 1896 m.) spaudos organas.

Todėl sandariečiai ir pritarianti tautiniai demokratiniai nusistačiusi visuomenė turės šiais sukaktuviniais metais sukurti, minint Sandaros 70 metų sukaktį, gyvenant savo organizacinę veiklą ir remiant savąją spaudą, kartu tuo stiprinant ALTO ir VLIKO vedamą Lietuvos laisvinimo kovą, vadovaujantis visuomenę jungiančiu šūkiu: "Per vieningą kovą į Lietuvos išlaisvinimą!"

UOLIAI RŪPINASI LIETUVOS REIKALAIŠ

Amerikos Lietuvių Tarybos Rochesterio skyriaus pirm. Juozas Jurkus savo laišku, kuriuos išspausdina JAV laikraščiai, atkreipia dėmesį į Lietuvos reikalus. Minėjimams išrupina burmistro proklamacijas. Neseniai važinėjo po Europą, grįžęs per radiją papasakojo apie idomius išpūdžius Vokietijoje. ALTO biuletenį, su klebono pritarimu, išdėsto bažnyčios prieangyje, kur lietuviai jį pasiėmė kartu su parapijos biuleteniu pasiskaito. Rochesterio Vasario 16 minėjimas bus Vasario 19 d. Pakviestas kalbėti dr. J. Sungaila iš Toronto.

UŽUOJAUTA A. A. min. LOZORAIČIO ŠEIMAI

Išreikšdami gilią užuojautą dėl Lietuvos diplomatinio šefo min. St. Lozoraičio mirties, velionio šeimai Amerikos Lietuvių Tarybos vardu pirmininkas dr. K. Šidlauskas ir gen. sekr. inž. G. Lazauskas pasiuntė užuojautos telegramą.

DEŠIMTASIS AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

Amerikos Lietuvių Taryba šių metų rudenį, Čikagoje, šauks X Amerikos Lietuvių Kongresą. Bus sukviesti lietuviškųjų patriotinių organizacijų atstovai. Sausio 6 d. įvykusiame Amerikos Lietuvių Tarybos posėdyje išrinkta pagrindinė kongreso rengimo komisija, Daina Dumbrienė, inž. Grožvydas Lazauskas ir dr. Vladas Šimaitis. Ši komisija praplės savo veiklą sudarydama antrines komisijas įvairiems su kongresu susijusiems reikalams.

PAIDIDINTAS LIETUVOS PASIUNTINYBĖS PERSONALAS WASHINGTONE

Tikslu padidinti Lietuvos Pasiuntinybės personalą Washingtone, Lietuvos Diplomatinijos Šefas Ministras Stasys Lozoraitis 1983, XI, 1 d. raštu paskyrė p. Stasį LOZORAITĮ, jr. Lietuvos Pasiuntinybės Washingtono patarėju.

Tuo reikalu visi formalumai Valstybės Departamente atlikti.

Velionis Lietuvos Diplomatinijos Šefas kitu savo 1983, XI, 1 d. raštu yra pavedęs p. S. Lozoraičiui, jr. ir toliau eiti Lietuvos atstovo pareigas prie Šv. Sosto. 1984, I, 17 d.

LAIŠKAI KONGRESO NARIAMS

Amerikos Lietuvių Taryba išsiuntinėjo JAV senatoriams ir kongresmenams laiškus, prašydama Kongrese paminėti Lietuvos nepriklausomybės pasiekimą. Pažymėtina, kad Kongrese yra susidaręs vadinamas Ad Hoc komitetas, kuris rūpinasi pabaltiečių ir ukrainiečių reikalais. ALT pirm. dr. K. Šidlauskas to komiteto nariams išsiuntinėjo laiškus, dėkodamas už jų rodomą prielankumą Lietuvos, Latvijos, Estijos laisvinimo reikalams.

ŠIMTAS KONGRESMENŲ GINS LIETUVĄ

Kongrese yra sudarytas vadinamas Ad Hoc komitetas ginti Lietuvos, Latvijos, Estijos, Ukrainos reikalus. Naujai prie to sąjūdžio prisijungus kongresmenams Dan Burton (dem., IN) ir Sherwood Boehlert (res., N.Y.) jau susidarė visas šimtas Ad Hoc kongreso komiteto narių. Jų nuopelnas, kad kongrese buvo priimtos rezolucijos ginant disidentus, o taip pat - stengiantis palengvinti šeimų susijungimą.

RINKIMINĖ RODYKLĖ

Amerikoje yra sakoma, kad prezidento rinkimų laimėtoją išsprausia New Hampshire valstijos balsuotojai.

Iowa valstijoje yra miestelis vardu Emmetsburg, kurio balsuotojai nuo 1896 metų visuomet išrinkdavo prezidentą. Miestelio 12 tūkstančių gyventojų yra daugiau nei vidutinio išsilavinimo ir dauguma domisi politika. 1980 metų lapkričio 4 balsavime Ronaldas Rėgenas surinko 3,025, Džimis Karteris - 2,463, o Andersonas - 412 balsus. Savaitę prieš rinkimus Emmetsburge atliktas balsuotojų apklausinėjimas rodė persvarą Rėgeno naudai 57-33 10 santykiu, nežiūrint, kad kitose Amerikos vietose Karteris atrodė pirmaujas.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS MINĖJIMAS KONGRESE

Kongresmanas Frank Annunzio, prašytas Amerikos Lietuvių Tarybos, rūpinasi, kad būtų tinkamai prarastas Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo

TAUTOS FONDO VALDYBA: iš kairės sėdi - fin. sekr. A. Katinienė, sekr. E. Ošlapienė, garbės pirm. prel. J. Balkūnas, vp. v. dr. J. Vytuvienė, vp. visuom. r. A. Staknienė, stovi: ižd. Vyt. Kulpa, fin. sekr. J. Pumputienė, vp. atst. r. M. Noreikienė, pirm. J. Giedraitis. Trūksta vp. inf. B. B. Lukoševičienės. (Nuotrauka L. Tamošaičio, spalio 15, 1983)

minėjimas Atstovų Rūmuose. Kadangi Atstovų Rūmai bus atostogose nuo vasario 10 d. iki vasario 21 d., tai Vasario 16 minėjimas Atstovų Rūmuose numatytas vasario 22 d. Kongresmanas Annunzio praneša, kad jis susisieks su Atstovų Rūmų kapelionu dr. Fordu, kuris mielai pritarė, kad tą dieną Atstovų Rūmuose invokaciją sukaltėtų Amerikos Lietuvių Tarybos pakviestas vysk. V. Brizgys.

RYŠIAI SU KONGRESO NARIAIS

ALTO įgaliotinis Omahoje Jonas Smailys, reikšdamas pasipiktinimą dėl Sovietų Sąjungos niekšiško žygio numušant korėjiečių lėktuvą ir taip nužudant 269 žmones, parašė laiškus savo kongreso nariams, Gavo raštus iš senatoriaus E. Zorinskio ir kongresmeno Hal Daub, kurie informuoja apie jų darytas pastangas pasmerkti Maskvą už tą nusikaltimą.

NELEISTI SOVIETAMS DALYVAUTI OLIMPIADOJE

Kalifornijoje yra susidaręs komitetas vardu Ban The Soviets Coalition, kuris siekia, kad Sovietų Sąjungai, kuri nužudė 269 žmones, numušdama Korėjos lėktuvą, nebūtų leista dalyvauti pasaulinėje olimpiadoje. To komiteto egzektvyvo direktorius D. M. Balinger kreipėsi į Amer. Liet. Tarybą, skatindamas remti jų pastangas. Amer. Lietuvių Tarybos pirm. savo laišku pareiškė pritarimą tam protesto veiksmui prieš Maskvos žiaurumą.

ŽINIOS IŠ LIETUVOS PASIUNTINYBĖS WASHINGTONE

Kalėdų švenčių ir Naujųjų 1984 metų proga Prezidentas ir ponis Reagan, Vice Prezidentas ir ponis Bush, Valstybės Sekretorius ir ponis Shultz, JAV Protokolo Šefė ir ponas Roosevelt, Apaštališkasis Delegatas JAV-se, Washingtono Arkivyskupas, Washingtono Mayoras ir ponis Barry, Baltimorės Mayoras atsianti sveikinimus ir linkėjimus Lietuvos atstovui ir poniam Bačkienai, kurie irgi pasiuntė sveikinimus bei linkėjimus aukštiesiems sveikintojams. Švenčių proga O. ir S. Bačkiai taip pat pasikeitė sveikinimais su daugelio kraštų ambasadoriais bei atstovais.

PRASOME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI: savo uždaviniams vykdyti,

LIETUVOS LAISVĖS IŽDUI - laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6 kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kalboms gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamentu įrašyti: not-for profit, tax exempt corporation - Lithuanian National Foundation, P. O. Box 21073, Woodhaven, N. Y. 11421.

TARPTAUTINIO KRIMINALINIO TEISMO MINTIS

Tarptautinės Amnestijos (Amnesty International) organizacijos steigėjas buvo airis Sean Mac Bride. Savo laiku jis buvo apdovanotas Nobelio taikos premija ir Pasauline Lenino taikos premija. Prieš jam įstojan Tarptautinės Amnestijos organizacijon Mac Bride apie 1980-tuosius metus sugalvojo, kad nusikaltimai prieš žmonių teises turi būti sprendžiami pasauliniame šiam tikslui sukurtame teisme. Pasak jį, pradžia tam buvo padaryta 1950 metais, kai Jungtinių Tautų Tarptautinė Teisės komisija suformulavo "Septynis Niurnbergo principus". Mandatas tokim bylom spręsti buvo suteiktas "Visuotiniame Žmogaus teisių pareiškime".

Vien Tarptautinio Žmogaus teisių teismo - kriminalinėms byloms spręsti būvimas, Mac Bride nuomone, atgrąsytų daug žmogaus teisių pažeidėjų nuo jų blogų veiksmų. Teismo eiga prasidėtų valstybės plotmėje, būtų tęsiama pasaulio apygardų plotmėje ir būtų galutinai sprendžiama tarptautinio teismo sudėtyje. Šios eigos bėgyje vieši apklausinėjimai sudarytų stiprų viešosios nuomonės spaudimą ir tai savyje būtų stipri jėga. Žinoma, teismo sukūrimas priklausytų nuo valstybių noro jo sprendimams pasiduoti. Jei apklausinėjimai parodytų, kad nusikaltimas buvo įvykdytas, tokį teismą remiančios valstybės privalėtų nusikaltėli areštuoti ir jį atiduoti tarptautiniam kriminaliniam teismui.

Tarptautinis teismas civiliniams ieškiniams spręsti veikia Hagoje jau daug metų. Logiška, kad būtų sukurtas tolygus teismas kriminališkiems nusikaltimams spręsti.

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone Yards 7-4789
or (312) - 543 - 8198.

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams \$10.00
POSTMASTER: Send address changes to SANDARA, 840 W. 33rd St. Chicago, IL 60608

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

ROCHESTER, N. Y.

ALT SK. VALDYBOS PIRM. JUOZO JURKAUS ŽODIS PER WGMC FM RADIO 1983 m. GRUODŽIO 4 d.

Kaip žinote iš mūsų periodinės spaudos ir iš ankstyvesnių pranešimų per šią radijo stotį, prieš keletą metų Amerikoje buvo įsteigta specialių tyrimų įstaiga (angliškai: Office of Special Investigations - OSI), kuri pradėjo kelti bylas dėl pilietybės atėmimo ir deportacijos iš Rytų Europos atvykusiems po Antrojo pasaulinio karo Amerikos piliečiams. Jau yra apkaltinti visa eilė lietuvių, latvių ir estų ir kitų tautybių. Jie yra apkaltinti neteisingu anketų užpildymu, imigruojant į JAV-bes. Tuo remiantis minėta įstaiga įtaria, kad tokie asmenys yra kolaboravę su naciais perėjo karo metu.

Ši įstaiga taip pat daro spaudimą ir į kitų valstybių, kaip Kanados, Australijos ir V. Vakarų Vokietijos vyriausybes, kad jos leistų paieškoti vadinaimų karo nusikaltėlių minėtose valstybėse.

Kadangi ši įstaiga OSI grubiai pažeidžia Amerikos įstatymus, naudoja

sovietų sufabrikuotą kaltinamąją medžiagą, ignoruoja Pabaltijos valstybių suverenitetą, primetant joms sovietinius įstatymus, todėl VLIKAS, ALTAS IR L. B-NĖ įsteigė bendrą lietuvių teisėms ginti komitetą tikslu kovoti prieš neteisėtą šių bylų vedimą. Šis komitetas daro spaudimą į JAV-bių Kongresą ir Amerikos vyriausybę, kad būtų sustabdyta neleistina sovietų agentų akcija prieš mūsų tautiečius.

Amerikos Lietuvių Taryba atsiuntė mūsų skyriui daugiau informacijos šiuo svarbiu reikalu. Kadangi tos bylos yra civilinės, o ne kriminalinės, todėl Amerikos teismas nėra įpareigotas kaltinamiems paskirti advokatus. Tad apkaltintieji privalo patys apsimokėti teismo išlaidas. Kai kam jau yra kainavę iki 200,000 dolerių.

Todėl bendras Alto, Vliko ir L. B-nės komitetas kreipiasi į Ročesterio lietuvius, prašydamas aukų. Lietuvių teisėms ginti komiteto informacijų ir aukų lapų rasite mūsų bažnyčios prieangyje ir apatinėje salėje po pamaldų ši sekmadienį. Malonėkite savo auką prisidėti prie mūsų tautiečių gelbėjimo.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara

Lithuanian National League of America

ALT SANDAROS CENTRO VALDYBA:
pirmininkas - Povilas P. Dargis,
pirminis vicepir. - Aleksandras J. Chaplikas,
antrasis vicepir. - Julius R. Kuzas,
centro v-bos sek. ir organo Sandaros redaktorius - Grožvydas J. Lazauskas,
centro valdybos išd. - Hildė Kuzienė,
Centro valdybos vicepirmininkai:
Alena Devenienė, Antanas Andriulionis,
dr. Algirdas Budreckis, dr. Vytautas P. Dargis, Vyto Uznys.
Kontrolės komisija: Ona Jagėla, Edita Rimkus ir Jonas Galminas.

Svietimo komisija:
Edvina Vankus (Miami, FL),
Edvardas Boreiša (Chicago, IL.), Petras Bružas (Chicago, IL.), Antanas Sukauskas (Detroit, Mich.), dr. Algirdas Budreckis (Boston, MA.), Vaclovas Prūšas (Chicago, IL.), Juozas Ruokis (Los Angeles, CA), Stepas Paulauskas (Cicero, IL), Elena Prekerienė (NY).
Teisinis patarėjas: dr. Kazys Sidlauskas.
ALT SANDAROS CENTRO VALDYBOS ADRESAS:
840 West 33rd Street, Chicago, IL. 60608.

WATERBURY, CONN

ADOLFO ČAMPĖS ŽODIS KALĖDŲ RYTA PER WATERBURIO LIETUVIŠKĄ RADIO VALANDĖLĘ

Šiuo švenčių sezono metu visame krikščioniškame pasaulyje skambiai vėra sveikinimai - sveiki sulaukę linksmų šventų Kalėdų linkėjimai - džiaugsmingų ir laimingų Naujų Metų. O Lietuvoje pajaukiant dar pridėdavo - Kalėdos ir vis tos pačios bėdos...

Atrodo, kad šio posakio užsiminimas beveik teisingas išsireiškimas, nes juk tik labai retas gali jaustis labai sveiku ir laimingu, kai dauguma asmeniškai bei šeimyniškai turi įvairių nepalankių negerovių, kaip tai: nepastovi sveikatos būklė, netekimas šeimos nario, materialė padėtis bei gyvenimo metų našta ir dar liūdni gimtinės (šių dienų tikrovės) prisiminimai.

O plačiau pažvelgus į aplinką ir į pasaulio įvykius, iš laikraščių, radio bei televizijos - sužinome apšėdai kasdieninių gyvenimo visokių įvykių: nemalonūs pasilaikymai, nesantaikos, įvairios negerovės. Skirtingų pasaulėžiūrų pasėkoje vyksta žiaurūs smurtai ir žmogžudystės, o be to dar priskaitytina ir gamtinės katastrofinės pasėkos.

Kalbant apie tas visas akivaizdines mūsų gyvenimo mašiaties apraiškas, mums lietuviams ypatingai prie negerovių laikytina, kad mūsų geri ir brangūs tautiečiai ir šiandien neteisingsi skriaudžiami, persekiojami ir kankinami. Girdint jų skundus ir aimanus, neįjauki išarti linksmų ir laimingų šventų Kalėdų bei džiaugsmingų Naujųjų Metų...

Šios didžiosios krikščioniškos šventės proga, skaitant nuo pat pirmųjų šventų Kalėdų, per du tūkstančius metų, linkėtina ir ateityj stiekti įgyvendinti dievišką ramybę, laimę, gerį, visokeriopą gerbūvio bei tobulo humaniškumo, kad visa tai pajautų kiekvienas individas, visos tautos ir valstybės. Tada ir balandžio pavidale vaizduojama TAIKA atitiktų su Kristaus užgimimo prasmingumu, įgyvendinant Dievo nurodytus skaidrius žmonių gyvenimo kelius.

Šia proga, sveikindamas TAUTOS FONDO, VLIKO, AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS, KARIŲ RAMOVĖS pavidimu, o taipgi ir visos savo šeimos vardu - išreiškiu visiems geriausias bei kilniausias šventų Kalėdų ir Naujųjų Metų nuoširdžius linkėjimus!

(Tęsinys 7)

Dr. Kazys Karvelis

Partizanų laisvės kovų prasmė

(30 METŲ ŠŪVIAMS NUTILUS)

Vienai vadinami, kitaip teisiami

Susipainioja sovietai, partizanai vadindami banditais ir tuo pačiu metu juos teisdami ne už banditizmą. Štai sovietinis banditizmo sąvokos aiškinimas lietuvių kalba:

Banditizmas (it. bandito - plėšikas) organizuotas ginkluotas nusikalstamumas. Tarybinėje Sąjungoje banditizmas - valstybinis nusikaltimas, pasireiškiantis ginkluotų gaujų organizavimu, turint tikslą užpulti valst., visuom. įstaigas, org.-jas ar atskirus piliečius, t.p. dalyvavimas tokiose gaujose ir jų daromuose užpuolimuose. Būtinai gaujos pažymiai: dviejų ar daugiau asmenų dalyvavimas, nors vieno iš jų apsiginklavimas, dalyvių organizuotumas. Už banditizmą baudžiamojon atsakomybėn traukiami asmenys nuo 16 metų ir baudžiami laisvės atėmimu nuo 3 iki 15 metų su turto konfiskavimu ir nutėmimu nuo 2 iki 5 metų ar be nutėmimo, arba mirties bausme su turto konfiskavimu. Banditizmas kartais įgyja politinį pobūdį. Toks banditizmas po Spalio revoliucijos buvo viena aršiausių kovos prieš tarybų valdžią formų. Tarybų Rusijoje ir Ukrainoje labiausiai išsiplėtė 1918-21... Vėliau į TSRS buvo siunčiamos užsienio žvalgybos centrų suformuotos ir pabėgusių į užsienį baltagvardiečių ginkluotos banditų gaujos. Jos siekė pakirsti Tarybų valdžios autoritetą, kovojo prieš tarybinius, part. organus ir jų atstovus, kenkė liaudies ūkiui. Žemės ūkio kolektyvizacijos metu buožių ir buv. baltagvardiečių gaujos terorizavo gyventojus, naikino kolūkių nuosavybę, žudė jų organizatorius ir aktyvistus. Prieškariniais (1940-41) ir pirmaisiais pokario metais politinis banditizmas reišėsi V. Ukrainoje (Banderininkai), V. Baltarusijoje, Pabaltijos respublikose. Jo organizatoriai buvo kapit. valstybėse susikūrusios nacionalistinės org.-jos... Lietuvoje buržuazijos valdymo metais banditizmas (ginkluotos gaujos padarytas nužudymas ir plėšimas) buvo baudžiamas mirties bausme.

Kapital. valstybėse banditizmas reiškiasi ginkluotu plėšimu, prievartos veiksmais. Pvz. JAV, D. Britanijoje, Italijoje veikia gerybių grupės, kurios kartais vykdo ir politinio teroro aktus. (Lietuviškoji Tarybinė Enciklopedija. I tomas, 628 psl.).

Iš sovietinio banditizmo termino sampratos aiškėja, kad mūsų partizanai jokiū būdu negali būti kvalifikuojami kaip banditai, kadangi tie yra plėšikai, kurių tikslas yra grynai materialinis, bet ne politinis. Lietuvos partizanai siekė Lietuvos nepriklausomybės ir individo laisvės. Iš šių dviejų pagrindinių siekimų išsivystė ir kovos prieš okupantą, kadangi su pirmaisiais pokario žingsniais „išlaisvintojai“ paskelbė mobilizaciją į Raudonąją armiją ir materialines obligacijas okupantui. Tai neabejotinai buvo priešinga tautiškai susipratimo ir laisvės mylinčio lietuvių siekimams. Lietuviai partizanai nepradėjo pirmieji pulsti nei įžygiuojančios Raudonosios armijos, nei tarybinės valdžios. Jie tik

gynėsi nuo mobilizacijos pasekmių ir gynė savo gimtinių kaimų laisvę ir ūkinę santvarką. O gynimasis visame civilizuotame pasaulyje nėra skaitomas net nusikaltimu, kol gynimosi jėga neviršija puolėjo. Pagaliau ir TSRS Baudžiamasis kodeksas, kuriuo remiantis buvo likviduota pokario metais apie 550,000 lietuvių („Partizanai“, 477) visiems prisegė 58 str. 1a punktą, kas reiškia ne kokį banditizmą, bet „tėvynės išdavimą“. Daugelis dar turėjo 11 punktą - grupinė veikla. Vyrų dažnai turėjo dar ir 8 punktą už ginkluotą terorą. Moterims dažnai buvo pridėdama ir 10 punktas - agitacija. Praktiškai, - tai bet kokie blogi atsiliepimai apie tarybinę valdžią. Mažiausia 58 par. bausmė 10-25 metai, o banditizmas baudžiamas tik nuo 3 iki 15 metų. Vien iš šių davinį darytina išvada, kad ir patys rusai neskaitė mūsų partizanų banditais, nes baudė už „tėvynės išdavimą“, o ne už banditizmą.

Sovietinė valdžia sąmoningai ir gudriai pavadino Lietuvos partizaninį dešimtmetį, užsitęsusių ilgiau negu jie patys tikėjosi, banditizmu, kadangi nenorėjo prisipažinti, kad mažytė tauta taip ryžtingai nepasidavė kominizmui. Banditizmas, pagal juos, irgi negerovė, bet nepalyginama su nacionalizmu ir laisvės kovomis, kurių nepripažįsta net dabartiniame Afganistane. Tik pagalvokime, kaip šiandieną atrodytų sovietinė Lietuvos literatūra, kovodama visą dešimtmetį vien tik su lietuvių fašistais, nacionalistais ir kapitalistais!

Taip komunistų partijos parėdymu su partizaniniu „banditu“ susidorojo Mykolas Sluckis, Jonas Avyžius, Halina Korsakienė, Anelius Markevičius, Jonas Mikelininkas, Vyt. Rimkevičius, J. Dovydaitis, Vyt. Petkevičius, Alg. Pocius ir eilė kitų. Daugumas jų norėjo pavaizduoti „banditus“, ištroškusiems plėšimui ir žudymui. Jiems tai daugumoje nepasisekė, kadangi rašytojai vengė paliesti tai, kas buvo esminio šiose kovose: Lietuvos nepriklausomybės ir žmonių laisvės siekimas.

Pareiga įamžinti žuvusius herojus

Prieš trisdešimt metų išblėso Lietuvos partizanų kovos prieš Sovietų Sąjungos okupaciją, nusinėsdamos apie 50.000 lietuvių gyvybių. Jas lydėjo likusiųjų motinų ir šeimų ašaros, širdies skausmas ir dangaus keršto šauksmai. Tai buvo heroiškausia kovos Dovydo su Galijotu, apie kurias šiandieną mažai beužsimena ne tik svetimieji, bet ir savieji. Dažnai pasigirsta net išlikusiųjų tėvynainių: - kam to reikėjo? Ką laimėjom?

Į tai atsakyti galima Dalios Urnevičiūtės dramos „Vadink mane motina“ žodžiais: „Nejauji svarbu tik gyvam išlikti. Jeigu visi šitai galvotų, tai vergovė šiandien klestėtų visam pasauly“ (psl. 71).

Šiuos reikšmingus žodžius dar galima papildyti Thomo Jeffersono posakiu, kad „Laisvės medis turi būti kartkartėmis palaistytas patriotų ir tironų krauju“. Lietuvos laisvės medis visais laikais reikalavo labai daug laisvę mylinčių

Lietuvos žmonių kraujo. Ne visada jis ir lapojo, bet niekada niekas nedejavo ir neklausė - kam to reikėjo, ką laimėjom? Atsakymą kiekvienas laisvės gynėjas jau iš anksto širdyje turėjo. Tragedija įvyko 1940 metais, kai Lietuva jau virš dvidešimt metų atkurtos nepriklausomybės vaisiais buvo pasidžiaugusi, kai jau turėjo visą naują kartą lietuviškoje dvasioje užsiauginusi ir buvo daugiausia pasiruošusi Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ginti. Ir tada ministerių kabinetas, svarstydamas Sovietų Sąjungos ultimatumą, išskyrus patį prezidentą ir porą ministerių, nutarė ultimatumą priimti. Šito net patys rusai nesitikėjo. Tuo buvo padaryta neapsakoma žala mūsų tautai. Sovietų Sąjunga, pastebėjusi vyriausybės pasimetimą, priverė Lietuvą suvaidinti konstitucinius aktus, jog tauta savanoriškai prisijungė prie „brolišių respublikų“. Be kovos pasidavimo apgaulingam bolševikų pavergimui šalininkai dar ir dabar įrodinėja svarbiausią motyvą - išgelbėti Lietuvą nuo kraujo praliejimo. Ar pavyko?

Dar Raudonoji armija nebuvo Lietuvos okupavusi, o jau Maskva pareikalavo Lietuvos respublikos vyriausybę tam tikrus asmenis areštuoti. Pavienių asmenų areštai vyko kiekvieną naktį iki buvo pasiruošta masiniams vežimams, kurie įvykdyti 1941 m. birželio 14-15. Išvežta apie 40.000 žmonių, kurių daugumas išmirė vergų stovyklose.

Jei Lietuvos valstybė būtų ginklu pasipriešinusi ją užpuolusiai Sovietų Sąjungai, nebūtų 1944 m. tūkstančiai lietuvių mobilizuoti ir nusiųsti mirčiai į pirmąsias linijas prieš vokiečius. Į kokias skerdynes buvo mūsų vyrai nusiųsti, aprašo ir sovietinė lietuvių spauda.

Didžiojo Tėvynės karo frontuose kartu su visų TSR tautų kariais narsiai kovėsi ir lietuvių tautos sūnūs. Kautynių ugnį praėjo 16-oji lietuviškoji Raudonosios vėliavos ordino Klaipėdos šaulių divizija. Už didvyriškumą ir narsumą daugiau kaip 13 tūkst. divizijos karių apdovanoti TSR ordinais ir medaliais, dvylikai narsiausiųjų suteiktas garbingas Tarybų Sąjungos didvyrio vardas.

Ne tik šios divizijos sudėtyje kovėsi su priešu lietuviai kariai. 414-osios šaulių divizijos skyrininkui A. Juodžiui už žygdarbį vaduojant Sevastopolį buvo suteiktas Tarybų Sąjungos didvyrio vardas. Socialistinio darbo didvyriu tapo papulkininkis P. Maksvytis, vadovavęs geležinkelinių batalionui.

Lietuviai kariai dalyvavo visose baigiamosiose Didžiojo Tėvynės karo operacijose Rytprūsiose, Rytų Pomeranijoje, imant Berlyną. Apie 5 tūkstančius lietuvių 60-sios šaulių divizijos sudėtyje dalyvavo kovoje už Rytprūsias, Berlyno operacijoje - apie 7-8 tūkst. lietuvių. Mūsų žemiečių kovojo ir už Lenkijos, Vengrijos, Austrijos, Čekoslovakijos išvadavimą. Gvardijos 99-osios šaulių divizijos vadui Jonui Bloževičiui už kovinius nuopelnus, likviduojant stambiai hitlerininkų karinę grupuotę prie Budapešto, po mirties suteiktas Tarybų Sąjungos didvyrio vardas. Medalium „Už Varšuvos išvadavimą“ buvo apdovanoti J. Saldūnas, J. Steponavičius, V. Januševičius, „Už Prahos paėmimą“ - A. Vitkauskas, P. Maraciūnas, „Už Budapešto paėmimą“ - N. Tijūnelienė ir daugelis kitų.

(Konstantinas Gaurylis. Pulkininkas, Lietuvos TSR karinio komisariato politinio skyriaus viršininkas, „Didysis Tarybinės Liaudies žygdarbis“. Straipsnis tilpęs „Mokslu ir Gyvenimo“ žurnale LTSR 40 m. atkūrimo proga. 1980 m., gegužės m. nr. 5 (272))

TURĖKIME LAISVĘ MYLINČIAS ŠIRDIS

Lietuvos atgimimo dainius Maironis mūsų tautos prisikėlimo prieaušryje skelbė:

*Didžios nelaimės spaudžia tėvynę
O priešas laukia jos prapuolimo.*

*Tačiau tėvynė dar nepražuvus
Nušvis jos vėllai garbė spindėjus.*

Tėbūnie ta laisvės nušvitimo viltis ir mums galvinantis šūkis dabartinėje Lietuvos okupacijos naktyje.

Pogrindy slapta leidžiamas dabartinės „Aušros“ viename vedamajame rašoma: „Neturime laisvės, bet turime laisvę mylinčias širdis. Neturime nepriklausomybės, bet turime Tėvynę Lietuvą. Tėvynė didelėje negalioje, bet ji yra gyva! Ji kovoja, ji bus laisva, nes yra daug drąsų Tėvynės sūnų ir dukrų! Taip, ji prisikels, nes ir Kristus kėlėsi“.

Tikėkime j Lietuvos prisikėlimą ir junkimės prie tų laisvę mylinčių širdžių Lietuvoje.

PENKTAS DEŠIMTMETIS LAISVĖS FRONTE

Jau penktas dešimtmetis, kaip Lietuvos prisikėlimo viltį žadina Amerikos Lietuvių Taryba, apjungdama daugelį didžių išeivijos sambūrių. Į Amerikos Lietuvių Tarybą įsijungė visokių politinių pažiūrų išeiviai lietuviai, šio krašto terminais tariant — ar jie respublikonai, ar demokratai. Čia bendram Lietuvos laisvinimo darbiui susibūrė visų ideologijų lietuviai patriotai. Visus apjungia bendras noras aukoti savo jėgas, laiką, darbą ir lėšas Lietuvos laisvinimo reikalams. Amerikos Lietuvių Tarybos tikslus ryškiai nusako statutas:

„Kovoti dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo jos istoriškai etnografinėse sienose su reikalingais geografiniais ir etnografiniais korektyvais; dėti visas pastangas, kad būtų sustabdytas lietuvių tautos naikinimas, trėmimai, rusifikacija; siekti, kad būtų grąžinti iš vergų stovyklų išstremtieji ir kalinamieji.“

Teikti pagalbą Lietuvos žmonėms jų kovoje dėl laisvės ir globoti pabėgusius nuo spaudos ar išstremtus jos piliečius.

Skleisti visuomenėje teisingą informaciją apie Lietuvą ir ginti ją nuo okupantų ir priešų prasimanyimų bei šmeižtų.

Kooperuoti su Lietuvos Respublikos įstaigomis ir Lietuvos piliečių susibūrimais, kurių tikslai atitinka ALT tikslus.“

Šie svarbūs tikslai j Amerikos Lietuvių Tarybą subūrė daugelį tiek ankstyvesniųjų, tiek ir naujųjų ateivių. Į Amerikos Lietuvių Tarybą yra įsijungę šie sąjūdižiai:

1. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacija
2. Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjunga
3. Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga
4. Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara
5. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje
6. Lietuvių Katalikų Susivienijimas Amerikoje
7. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Moterų Sąjunga
8. Lietuvos Vyčiai
9. Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga
10. Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
11. Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga
12. Amerikos Lietuvių Respublikonų Federacija
13. Amerikos Lietuvių Demokratų Lyga.

Šios organizacijos turi daugybę skyrių visose lietuvių kolonijose ir apjungia daug tūkstančių lietuvių bendram Lietuvos laisvinimo darbiui.

PROŠVAISTĖS LAISVĖS PASTANGOSE

Visų šių organizacijų branduoliai ir jų nariai, kiek aplinkybės leidžia, vadovaujant Amerikos Lietuvių Tarybai, siekia, kad svetimieji būtų išblokti iš Lietuvos ir mūsų broliai vėl galėtų džiaugtis laisve. Jiems gyvai rūpi ta idėja, kurią 1863 metų sukilimo vadas Konstantinas Kalinauskas, okupantų rusų pasmerktas mirti, nuo kartuvių ešefoto sušuko: „Nes tau, liaudie, sakau aš iš po kartuvių, jog tik tada laimingai gyvesni, kai ant tavęs nebus maskolio“.

Amerikos Lietuvių Taryba pasiekė didelio laimėjimo, kad JAV paskelbė nepripažįstančios Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą ir kad šio nusistatymo JAV nepakeičiamai laikosi visą laiką.

Amerikos Lietuvių Taryba glaudžiai bendradarbiauja su Vyriausioju Lietuvos Išlaisvinimo Komitetu. VLIKO pirm. dr. Kazys Šidlauskas yra ir Amerikos Lietuvių Tarybos garbės pirmininkas.

Amerikos Lietuvių Taryba prisidėjo, kad išeivijos kultūrinio darbo ugdymui būtų JAV-se sudaryta

Vliko įkurtoji Lietuvių Bendruomenė. Dabar Amer. Liet. Taryba savo ryšininku su Liet. Bendruomene turi Teodorą Bliustrubą, o Liet. Bendruomenės ryšininkas su Amer. Liet. Bendruomene yra dr. Henrikas Brazaitis.

Vlikas, Altas ir Liet. Bendruomenė darniai bendradarbiavo renkant lėšas Lietuvos pasiuntinybės rūmams atnaujinti, ir tas vėjus buvo labai sėkmingas.

Lietuvių Teisėms Ginti Komitetą yra sudarę visi trys minėtieji veiksniai: Vlikas, Altas ir LB. Komitetas

daro pastangų padėti lietuviams, kuriems keliamos bylos už nacių padarytus nusikaltimus Lietuvoje; bendromis jėgomis siekiama, kad tose bylose nebūtų naudojama KGB falsifikuojama medžiaga, o svarstyrai vykty laikantis JAV teisingumo nuostatų, naudojant jury teisėjus ir reikale parūpinant advokatų gynybą kaltinamiesiems, kaip tai daroma kitose bylose.

Vlikas, Altas ir LB įsteigė bendrą fondą, įregistruotą Ohio valstijoje, ginti neleistinai kaltinamiesiems lietuviams. ALT ir LB įgalioti asmenys tarėsi su advokatų firmomis, ieškodami geriausių būdų padėti taip neleistinai tose bylose varginamiesiems lietuviams.

Į Madrido konferenciją, kur 1982 m. posėdžiavo 35 valstybių atstovai, Altas buvo pasiuntęs kun. Juozą Prunskį, kuris kontaktavo visas ten buvusias vakarų valstybių delegacijas, perteikdamas joms Alto paruoštą memorandumą, primindamas Lietuvos reikalus, net ir tuos klausimus paliesdamas pokalbiuose su kai kuriais rytų bloko delegatais ir informuodamas vakarų spaudos atstovus.

Amer. Liet. Taryba yra išsiųpūnusi, kad JAV Kongrese būtų minimas Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas — Vasario 16 d. Kasmet Amer. Liet. Taryba gausybė laišku kreipiasi į senatorius ir kongresmenus, prašydama juos aktyviai į tą minėjimą įsijungti.

Amer. Liet. Taryba įgijo teisę pasiūsti lietuvių kunigą sukalbėti invokaciją Atstovų Rūmuose tokio minėjimo metu. Šiomet Amer. Liet. Tarybos įprašytas tą invokaciją Vašingtone Vasario 16 minėjimo proga Atstovų Rūmuose kalbės vysk. Vincentas Brizgys. Šių minėjimų proga Alto delegacija vyksta į Vašingtoną, kur pareiškia padėką senatoriams, kongresmenams, organizavusiems minėjimą ir kontaktuoja kai kuriuos kitus kongreso narius, aptardama Lietuvos reikalus.

ALT radijo valandėlės Vasario 16-tai paruošia medžiagą lietuvių ir anglų kalba. 1984 m. Alto pakviesti į juosteles tam reikalui įkalbėjo vysk. V. Brizgys, gen. vicekonsulė Marija Kraučūnienė, ats. pulk. Kazimieras Oksas, ir jaunosios kartos atstovė Daina Danilevičiūtė-Dumbrienė.

Europos parlamentui renkantis j svarbų posėdį, kuriame 1983 m. sausio 13 d. turėjo būti paskelbta Pabaltijo valstybių dekolonizacija, Amer. Liet. Taryba pasiuntė kun. J. Prunskį, kuris su Vliko pirm. dr. K. Bobeliu ir kitais Vliko delegatais, dalyvavo tame istoriniame posėdyje, Lietuvos reikalus aptarė su parlamento pirmininku Pieter Dankert, su viceprezidentu Egon Alfred Klepsch, su pabaltiečių klausimą referavusiu Otto Habsburgu ir su daugeliu kitų parlamento atstovų bei laikraštinių.

Amerikos Lietuvių Taryba palaiko artimus ryšius su kitų pavergtų tautų veikėjais išeivijoje, su jų čia įsisteigusiu sąjūdžiu vadovybėmis, pagal reikalą aptardama bendrus laisvės siekimo klausimus.

Amer. Liet. Taryba raštu kreipėsi j papiežių Joną Paulių II, o taip pat j Vatikaną aukstas pareigas turintį arkiv. Paulių Marcinkū prašydama kad minint šv. Kazimiero mirties 500 metų sukaktį būtų išleisti atitinkami pašto ženklai. Bendromis lietuvių pastangomis pasiekta, jog Vatikanas paskelbė, kad tokie ženklai pasirodys kovo mėnesio pradžioje. Jų projektus sudarė dail. R. Viesulas.

Amer. Liet. Tarybos įgaliotinis Vašingtone dr. Jonas Genys, pavaduodamas dr. Kazį Šidlauską, 1982-1983 metais vadovavo Jungtiniam Pabaltiečių Komitetui, kuris daug atsiekia visų mūsų trijų tautų vardu keldamas Lietuvos, Latvijos ir Estijos reikalus prezidentūroje, kontaktuose su senatoriais, kongresmenais bei palaikant ryšius su kitomis Vašingtone įstaigomis. Pabaltiečių organizacijų nariai dalyvavo prezidentui Reaganui birželio 14 d. paskelbiant Pabaltijo Laisvės Dieną.

Amerikos Lietuvių Taryba gyvai reaguoja iškilus įvairiems įvykiams, pvz. pasiųsdama JAV prezidentui raštą ryšium su Grenados išlaisvinimu nuo komunizmo grėsmės; pasiuntė telegramą prez. Reaganui, reikalaujant, kad Sovietų Sąjungos banditizmas, numstant Korėjos lėktuvą su 269 žmonėmis, susilauktų reikiamo JAV pasmerkimo.

Vašingtone veikia Etninių grupių konferencija, kurios garbės pirmininkas yra dr. Jonas Genys, o taip pat jis ir užsienio reikalų komisijos pirmininkas. Amer. Liet. Tarybos pirm. dr. Kazys Šidlauskas yra tos konferencijos teisų komiteto pirmininkas.

Kongresmeniui Benjamin A. Gilman iš Atstovų Rūmų Pašto Priežiūros Komiteto imantis akcijos prieš Sovietų Sąjungos daromas kliūtis įteikti laiškus, siuntinius asmenims už geležinės uždangos, Amer.

Liet. Taryba pasiuntė surinktus faktus apie tokius Maskvos daromus pašto susisiekimo tarptautinės sutarties laužymus.

JAV lituanistinėse mokyklose Amer. Liet. Taryba 1983 m. pabaigoje suorganizavo konkursą rašinio tema „Kodėl aš turiu mylėti Dievą, tėvus ir Lietuvą“. Konkurso laimėtojams buvo duodamos piniginės premijos, kurioms 500 dol. buvo paskyres kun. J. Prunskis. Laimėtojų rašiniai buvo skelbiami laikraščiuose.

Amer. Lietuvių Tarybos išleisto anglų kalba informacinio leidinio apie Lietuvą, pavadinto „Lithuania“ tarp Vašingtono žmonių ir kituose JAV centruose iš viso buvo paskleista daugiau kaip 80,000 egzempliorių. Kito Alto leidinio „Lithuania's Jews and the Holocaust“ po bibliotekas ir įtakingiems asmenims paskleista per 4,000, aiškinant, kad negalima lietuvių tautos kaltinti dėl nacių darytų prieš žydus nusikaltimų Lietuvoje.

Amer. Liet. Tarybos informaciją įstaiga biuleteniiais lietuvių ir anglų kalba, laiškais, telefonais ir asmeniškais kontaktais teikia žinias apie Lietuvą ir apie laisvinimo veiklą įvairioms įstaigoms ir pavieniems asmenims. Kasmet išsiunčiama daugiau kaip 10,000 laišku, biuletenių.

Amer. Liet. Tarybos atstovai dalyvauja latvių, estų, ukrainiečių nepriklausomybės minėjimuose ir palaiko ryšius su jų vadovaujančiais asmenimis.

ALT prisidėjo, kad JAV-se būtų skelbiamas pavergtų tautų savaitės.

Jungdama kiek galima platesnius sluoksnius j Lietuvos laisvinimo darbą, Amerikos Lietuvių Taryba kas penkeri metai šaukia Amerikos Lietuvių Kongresą. Jau dešimtas kongresas įvykis 1984 m. spalio 27-28 d. Čikagoje.

ALTO DARBŲ PASISKIRSTYMAS

1. Pirmininkas koordinuoja visus ALT valdybos ir komisijų darbus, atstovauja Amerikos Lietuvių Tarybai, ypatingai dėmesį kreipdamas j ryšius su JAV valdžios įstaigomis ir kongresu.

2. Sekretoriatas, vykdydamas ALT valdybos ir komisijų nutarimus, pirmininko pavedimus, atlieka visus reikalingus administracinius darbus.

3. Politinė komisija seka JAV vyriausybės ir kongreso politiką, ypač kas liečia Lietuvos laisvinimo reikalus. Ruošia memorandumus ir kt.

4. Visuomeninė komisija stebi JAV lietuvių politinių, visuomeninių, kultūrinių ir akademių organizacijų veiklą, stengiasi palaikyti tinkamus ryšius, kreipdama dėmesį j organizacijų prisidėjimą prie ALT veiklos.

5. ALT skyrių komisija palaiko ryšius su skyriais ir padeda steigti naujus skyrius. Kreipia dėmesį j ALT skyrių organizuojamus Vasario 16 minėjimus ir skyrių dalyvavimą metiniuose Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimuose.

Be to, dar yra Finansų, Teisų ir statuto, Spaudos ir informacijos, Namų administravimo komisijos.

Miestuose, kur yra gausiau išikūrusių lietuvių, veikia ALT skyriai: Bostone, Brookl., Chicagoje, veikia ALT skyriai: Clevelande, Detroito, Hot Springs, AR, Lake Apskryty, Lawrence, MA, Lindene, NJ, Los Angeles, Miami, New Britain, CT, New Yorke, Omaha, NE, Palm Beach, Pittsburge, Racine, WI, Rochester, NY, Scrantone, PA, St. Petersburg, FL, Waterbury, CT, Wilkes-Barre, PA, Rockforde, o kur skyrių dar nėra, ten parenkami ALT įgaliotiniai.

Amerikos Lietuvių Taryba turi nuosavą būstinę 2606 W. 63rd St., Chicago, IL 60629; tel.: (312) 778-6900.

Amerikos Lietuvių Taryba kviečia visus lietuvius jungtis j bendrą Lietuvos laisvinimo darbą, vadovaujantis Amerikos Lietuvių 1979 metų kongreso šūkiu:

Lietuvis nepavargs kovoje už Lietuvos laisvę

VILTIES, RYZTO IR PASIŠVENTIMO

Lietuvos laisvinimo pastangos ir kova iš visų mūsų reikalauja kuo didesnio ryžo. Jo mes galime semtis iš mūsų praeities dvasios galiūnų. Rusų nužudytas vienas iš 1863 metų sukilimo vadų kun. Antanas Mackevičius ryžtingai tardytojams yra pareiškęs: „Jeigu vyriausybė nepakais administracijos veikimo būdo, jei nesiliaus plėšusi gyventojų ir liejusi kerštą, atsiras kitas Mackevičius, ir ko aš nepadarau — sugėbės pabaigti“. Nuo kartuvių dar jis sušuko: „Aš atlikau savo darbą, dabar jūs tęskite“. Tai jo paliktas testamentas, paskelbtas prieš mirtį 1863 m. gruodžio 28 d. Jis mus visus įpareigoja nepaliaujamai kovoti prieš okupantą iki Lietuva vėl bus laisva.

Mus įkvėpia ir naujųjų laikų Lietuvos kovotojai. „Laisvės kovų dainose“ užtikiname tokį posmą lietuvių partizanės garbei:

*Ne, gelės neužtroks, tu krauju pagrirdi,
Ir žemė niekados gėlių tau negailės,
Nes tu atidavei jai partizanės širdį,
O ji bus ateities gražiausioji gėlė.*

Mes turime atiduoti širdį uolioms pastangoms dėl Lietuvos išlaisvinimo. Kas pasilikty nuošaly nuo tų pastangų, būtų gėdingas dezertyras. Dirbkim, kovokim su nepalaužiamu viltimi, kurią poetas Putinas yra išreiškęs savo eilėrašty „Liaudies daina“:

*Pavirs tuoj griuviousiai kalėjimų sienos,
Kovoj žengs j laisvę lietuvių tauta.
Budėkit, Žemaičiai,
Budėkit Aukštaičiai,
Budėk Dzūk ja, dėk Sūduvai!
Pakils audros vėjai,
Ir žus mūs skriaudėjai —
Atgims dar gražesnė laisva Lietuva!*

(ALT Inf.)

TAUTŲ LYDINIMO MITAS

Amerikos "tautų lydinio" tezė siekia 1904 metais Izraelio Zangvilio parašytą vaidinimą "The melting pot". Iš šio vaidinimo vardo atsirado tikėjimas, kad tautybės JAV yra sulydinamos, jos išnyksta. Nėra abejonės, kad JAV gyventojai sudaro vieną tautą, tačiau įžvalgūs socialogai šioje tautoje randa daugybę tautybių ir kultūrų, kurios keičiasi, bet neišnyksta.

Bene pirmas kilminių kultūrų vertės pabrėžimas buvo padarytas a. a. prezidento J. F. Kenedžio apie 1961 metus. Maždaug tuo metu prasidėjęs negrų ekonominio išsilaisvinimo sąjūdis stipriai pabrėžė mažumų kultūrų klausimą ir vėliau paskatino baltuosius — imigrantus iš Europos — protestantus, žydus, katalikus — pradėti domėtis savųjų tautinių kultūrų padėtimi.

1963 m. profesorius Danielius Patrikas Moynihan'as ir Natanas Glazer'is paruošė studiją "Po tautų sulydinimo" ("Beyond the Melting Pot", Massachusetts Institute of Technology Press, 1963, 1970, VIII atspaudas 1976, 461 psl., \$5,95-13,50), kurioje jie peržvelgė Niujorko miesto tautybių mišinį. Jų nuomone, Amerikoje priimta tautybių sutirpdinimo tezė yra mitas. Savo studiją jie pasiūlė išleisti Harvardo universiteto leidykla, tačiau universitetas jos atsisakė, nes tautybių klausimas JAV anuomet skaitėsi esąs per jautrus. 1970 m. abu profesoriai savo hipotezes papildė prijungdami prie knygos 95 psl. papildymą. Švedams dvidešimtąją šios knygos sukaktį, profesorius Glazer'is ir dabar senatorius Moynihan'as savo studijos išvadą vėl patikrino ir rado beveik visas tebegaliojančiomis. Šiame laikotarpyje jų darbas virto klasišku vadovėliu ne tik siolo — gamis, bet ir praktiškais politikams ir miesto administratoriams.

Studija "Po tautų sulydinimo" savo išvadą rėmė penkių Niujorko miesto gyventojų tautybėmis: negrais, puerto-rikiečiais, žydais, italais ir airiais. 1983 m. abu autoriai priėjo išvadą, kad trisios jų paskelbtos hipotezės, išskyrus vieną pasitvirtino.

Pirmiausia, amerikiečiai tebėra jautrus savo kilmei ir dauguma nėra jos pamiršę. 1980 m. gyventojų surašyme buvo pirmą kartą klausiami žmonių kilmė, 83% pabrėžė bent vieno iš savo tėvų kilmę ir tik 6% nurodė esą amerikoniškos kilmės. Senatorius Moynihan'as šiuos davinis dar papildė Tennessee valstijos statistika, kurios kalnų gyventojai ("hillbillies") ten sėsliai gyvena šimtus metų, bet save vistiek kildina iš anglų, airių, arba škotų.

Autoriai teigia, kad kilminės grupės, remdamosios savita istorine patirtimi, kultūrinėmis savybėmis, imigracijos laikotarpiu, ir savo ekonominės patirties pergyvenimais, išvystė savitus ekonominius, politiškus ir kultūrinis brožius. Atsivežtinei kultūrai išblėstant — o ji gana greit blėso — vystėsi nauja, kurią įtaigojo gyvenimo patirtis Amerikoje ir šiuo būdu atsirado naujų kilminių grupių brožiai... Kiekvieno atveju kilminė sąvoka atėvių kartose išlieka ir po kultūrinio asimiliavimosi.

1963 m. autoriai pastebėjo, kad žydės daug daugiau dalyvauja politiniame gyvenime, nei žydai, 1983 m. ši padėtis visai pasikeitė — daug žydų užėmė renkamas vietas.

1963 m. autoriai pastebėjo airių kraustymąsi iš Niujorko miesto į priemiesčius ir politiką pereiti į demokratų j respublikonus. 1983 m. išrinktų airių skaičius Niujorko miesto komisijose rodė mažėjimą. Lygiaagrečiai airiai pradėjo užimti vadovaujančias vietas Niujorko priemiesčiuose, ne demokratų, bet respublikonų sąrašais. Atseit, airiai turėjo ir virto respublikonais. Panašus vyksmas buvo taip pat pastebėtas katalikų tarpe — anksčiau Niujorko politiniame gyvenime vyravę katalikai demokratai savo vietą užleido žydams.

1963 m. buvo pastebėta, kad Romos katalikų bažnyčios svoris intelektualinėje ir politinėje srityje mažėjo. Senatoriaus Moynihan'o nuomone, katalikų aukštosios mokyklos neišvystė intelektualinių milžinų. Bažnyčios įtaka ir jos svoris Niujorko ir visoje Amerikoje ir šiandien tebekrinta.

1963 m. autoriai manė, kad sekančiame Amerikos gyventojų evoliucijos tarpsnyje pagrindinį vaidmenį vaidins tikyba ir rasė. 1970 m. jie savo išvadą pakeitė, nes rado, kad tikyba nebėra tokia įtakin-

(Nukelta j psl. 5)

GINKIME LIETUVIŲ TEISES

Nepamirškite savo aukos Lietuvių Teisėms Ginti Fondui

Prašome pasinaudoti šia atkarpa. Čekius rašyti "Lietuvių Teisėms Ginti Fondas" (arba "American Lithuanian Rights Fund, Inc.")
ir siųsti adresu: 5620 So. Claremont Ave, Chicago, Illinois, 60636.

Auka Lietuvių Teisėms Ginti Fondui US \$.....
Pavardė, vardas
Adresas

CHICAGOJ

IR APYLINKĖSE

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

\$ 100 A.A. Jurgio Glovecko brangiam atminimui, G.E. ir A.E. Lazauskai, Addison, IL.

\$ 100 A.A. Petronėlės ir Juozo Juzėnų brangiam atminimui, G.E. ir A.E. Lazauskai, Addison, IL

50 Paul P. Dargis, Pittsburgh, PA
40 Regina Cirpulis, Houston, TX
25 Sandaros 25 kp., Chgo. IL
25 Sandaros 77 kp., Chgo. IL
25 Cicero Jūrų Šaulių kp. "Klaipėda"
15 Knights of Lithuania, c/o I.Sankus
15 Edv. Pikelis, Chgo. IL
10 H. Bartkus, Cypress, CA
5 A. Balys, Chgo. IL
5 A. Piktūžis, Chgo. IL
5 Mrs. Slepakovas, Escondido, CA
5 S. Pangonis, Omaha, NE
5 John A. Šarkauskas, Ricenside, CA
5 Sabina Rutkauskas, Lakewood, OH
5 Jurgis Bakšas, Chgo. IL
2 Vincas Rastenis, Hot Springs, ARK
2 Petras Maleckas, Hillside, NJ
2 J. Kaseliūnas, Colombia, So. Americ.

Cook County Šerifas RICHARD J. ELROD bus pagerbtas, kaip "Man of the Year" d. Lithuanian Craftsmen Club (Lietuvių masonų) bankete, kuris įvyks 1984 m. kovo 24 d. Lietuvių Tautinio Namuos, 7:30 val. vak. Taip pat bus įteiktas \$ 500 čekis Šrainerių invalidų vaikų ligoninei. Įėjimas \$20 asm. Rengimo komiteto pirmininku yra Vyto Uznys, 3752 W. 69th Place, Chicago, IL. 60629, Telef. 582-0254.

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" BANKETAS

Vasario 5 d. Čikagoje bus Lietuvos Vyčių rengiamas "Lietuvos Atsiminimų" banketas gražioje Martinique salėje, 2500 West 94th Place. Rengimo komiteto pirmininkė yra Marija Rudienė. Programos vedėju bus kun. Antanas Zakaruskas. Dainuos solistas Algirdas Brazis. Šokiams gros "Aido" orkestras.

Kadangi dabar yra Švento Kazimiero metai, bankete bus pagerbtos Seserys Kazimierietės už jų didelį įnašą į Amerikos lietuvių visuomeninį gyvenimą ir už lietuvių vaikų auklėjimą. Į banketą yra pakviestas Čikagos arkivyskupas kardinalas Juozapas Bernardini.

Bankete visi kviečiami dalyvauti, rezervuojant vietas telef. 376-6489. Banketo pradžia 4 val. 30 min. p.p. Įėjimas \$ 20 asmeniui.

PLB ŠVIETIMO IR TAUTINIO AUKLĖJIMO KOMISIJA SKELBIA

JAUNIMUI SKIRTO ROMANO-APYSAKOS

KONKURSA

Konkurso premija - \$1,000.00. Premijos mecenatė yra Rožė G. Jasins - kienė.

Romano-apysakos Konkurso temos bruožai:

1) Kūrinio tema, kurią pasirenka autorius-autorė, turi būti suprantama, atitinkanti šių dienų jaunimui, mielai jo skaitoma, skirta jaunimui tarp 13 metų ir 18 metų (aukšt esniosios mokyklos) amžiaus,

2) Premijos mecenatė pageidauja, kad kūrinys būtų iškelta jaunimo kilnumo, grožio pamokoma mintis.

Konkursui kūrinio įteikimo taisyklės:

1) Kūrinys turi būti rašytas mašinėle, pasirašytas slapyvardė.
2) Slapyvardė užrašoma ant, kartu su kūrinio siunčiamo, užklijuoto voko. Voke įdedamas lapas su šiomis žiniomis, kūrinio pavadinimas, tikrasis vardas ir pavardė, pilnas adresas ir telefonas.
3) Konkursiniai kūriniai yra atsiunčiami PLB Švietimo ir Tautinio Auklėjimo Komisijai iki 1985 m. vasario mėn. 16 d. (pašto anspauda), šiuo adresu:

PLB Jaunimo Romano-Apysakos Konkursas
PLB Būstinė
5620 S. Claremont Ave.
Chicago, IL 60636

Premijuotas kūrinys tampa PLB Švietimo ir Tautinio Auklėjimo Komisijos nuosavybe. Vertinimo Komisija bus paskelbta vėliau.

Plk. ltn. Jonas Variakojis

Praėjusiais metais suėjo 20 metų plk. ltn. J. Variakojos mirties.

Plk. ltn. J. Variakojis gimė 1892 m. gegužės 20 d. Rinkuškių kaime, Biržų apskr. Gėmnažiją baigė 1913 m. Per naujame, Estijoje. Tų pačių metų rudenį įstojo į Petrapilio universitetą, teisių fakultetą. Karui prasidėjus, buvo mobilizuotas. 1916 m. baigęs Vladimiro karo mokyklą, buvo išsiųstas į Austrijos frontą, 1917 metais, po bolševikų perversmo pakrikus kariuomenei, atvyko į Voronežą.

1918 m. grįžo į Lietuvą ir įstojo savanoriu į Lietuvos organizuojamą kariuomenę. 1918 m. gruodžio 29 d. buvo paskirtas Panevėžio srities apsaugos viršininku. Čia iš savanorių suorganizavo Panevėžio būrį, kuris, bekovojoant su priešu, vis didėjo ir išaugo į 4-tą pėstininkų Lietuvos karaliaus Mindaugo pulką. To pulko vadu buvo iki 1921 m. rugsėjo 21 d., kada buvo paskirtas III-čios Karo Apygardos Štabo viršininku. 1924 m. baigė Aukštuosius karininkų kursus, III laidą. 1926 m. pablogėjus sveikatai, pasitraukė iš kariuomenės ir apsigyveno savo ūkyje, Šešuolėliuose.

1928 m. lapkričio 29 d. plk. ltn. J. Variakojis buvo pakviestas užimti Susisiekimo Ministerio vietą. 1929 m. rugsėjo 24 d. jis grįžta į kariuomenę ir paskiriamas Krašto Apsaugos Ministeriu. Vėl pablogėjus sveikatai, jis 1930 m. birželio 28 d. pasitraukė iš pareigų ir grįžo į savo ūkį.

Už pasižymėjimus ir nuopelnus tėvynei jis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus III ir II laipsnio ordinais su karais, Vytauto Didžiojo II laipsnio ir Gedimino III laipsnio ordinais, Savanorių medaliu ir Latvijos Lacpešio ordinu.

1944 metais, antrą kartą bolševikams besiveržiant į Lietuvą, su šeima išvyko į Vokietiją, iš ten 1949 metais atvyko į JAV.

Plk. ltn. J. Variakojis mirė 1963 m. spalio 31 d. St. Charles, Illinois. Prie karsto budėjo karininkai: gen. M. Rėklaitis, gen. V. Mieželis, plk. A. Rėklaitis, plk. P. Genys, kpt. A. Juškevičius ir kpt. E. Štangenbergas. Karstas buvo apdengtas Lietuvos Savanorių kūrėjų vėliava. Gen. M. Rėklaitis atsisveikino su velioniu, Palaidotas Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Nors plk. ltn. J. Variakojis kilęs iš tos pačios Biržų apskrities, kaip ir aš, bet pirmą kartą su juo susitikau, kai jis buvo Susisiekimo Ministeris.

Čia noriu nors trumpai paminėti, kuriomis aplinkybėmis su juo susipažinau ir kaip toji pažintis tęsėsi ligi jo mirties.

1928 metais Suomijos mokomoju laivu ARCHEBALD RUSSELL atlikęs trijų metų tolimojo plaukiojimo praktiką, sugrįžau į JŪRŲ NAVIGACIJOS INSTITUTĄ Suo-

Ats. plk. ltn. Jonas Variakojis, 4 p. pulko organizatorius ir pirmas jo vadas.

mijoje. 1929 metų pavasarį po studijų grįžau į Lietuvą. Važiudamas į tėviškę, Biržų apskr., sustojau Pasvalio stotyje. Ten turėjau ilgiau palaukti. Bevaikščioldamas stoties rajone, susitikau prof. dr. P. Jakubėną. Jis teiravosi, kur aš važinėju, kodėl neplaukiuju, gal atostogauju. Po ilgesnio pasikalbėjimo prof. dr. P. Jakubėnas paklausė, ar aš jau prisistačiau savo viršininkui, Susisiekimo Ministeriui J. Variakojui. Sužinojęs, kad tai dar nepadariau, patarė kiek galima greičiau nuvykti pas Ministerį J. Variakojį, nes jis, turėdamas daug įtakingų pažįstamų, net ir prezidentą Ant. Smetoną, gali būti ateityje naudingas.

Grįžęs į Kauną, su keliais studijų draugais nuvykau pas ministerį. Jis mus priėmė savo kabinete ir kiekvieną paklausė pavardės. Išgirdęs mano pavardę, pakartojo "Dagys" ir tuojau pridūrė: "Tai biržietis. Gerai, tai turėsim ir biržiečių jūrininkų".

Atsiveikindamas ministeris palinkėjo po atostogų vėl vykti į Suomiją, sėkmingai baigti Jūrų Navigacijos Institutą ir grįžti gerai jūrininkystės specialistais, kurie Lietuvai bus labai reikalingi.

Arčiau su plk. ltn. J. Variakoju susipažinau Vokietijoje, Wuertzburgo pabėgėlių stovykloje. Ten gyvendamas keletą metų dažnai su juo susitikdavau. Pastebėjau, kad jis yra aukštos inteligencijos ir įdomus žmogus.

Nors plk. ltn. J. Variakojis nuo pat Nepriklausomybės pradžios užimdavo aukštas vietas, bet, santykiudamas su žmonėmis, net paprasčiausiais, buvo nuširdus, kuklus ir draugiškas.

Likimas lėmė, kad 1963 m. teko paskutinį kartą su juo atsisveikinti ir palydėti į amžinąją poilsio vietą, Lietuvių Tautines kapines.

Stasys Dagys

MR. ANTHONY'S BANQUET HALL

Savininkai - Petras ir Rita Dūdos, Sandaros skaitytojai ir rėmėjai

Ruošdami kuria nors proga pokylį ar vakarienę, prašau turėti galvoje MR. ANTHONY aukštas ir gražias sales, esančias 7348 W. Irving Park Road, Norridge, Ill. Tel. 453-2106, kur tikrai rasite malonų patarnavimą ir puikų, pagal jūsų pasirinkimą, maistą prieinamomis kainomis.

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro

Sekmadieniais uždaryta

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba:

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Telefonas 778 - 1543

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

Office - 436-7878

Res. 839 - 5568

CHICAGO, Illinois 60629

VLADAS SIMAITIS, J.D.

Registered Broker

ROBERT J. ZAPOLIS

Attorney at Law

3208 W. 95th Street, Evergreen Pk. IL.
Phone. 423 - 8330

Member Sandara Lodge 77.
Kreiptis lietuviškai arba angliškai.

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVŲ KAILININKĄ, CHICAGOJE

Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

Bedford INN

COCKTAILS DRAFT BEER
5758 W. 65th St. (65th & MENARD)

RESTAURANT & LOUNGE

Food Service Hours Mon. to Thurs. 11-8 Fri & Sat to 10 p.m. Open Sat. at 4 p.m.

• Fresh Oysters & Clams • Sandwiches, Steak, Lobster • Fresh Seafood Specialties • Happy Hour 4 to 6 Mon. to Fri.
ORDERS TO GO AVAILABLE 582-3510

Sav. Denny Simenas,
Sandaros 77 kp. narys.

BRIDGEPORT DELICATESSEN

3263 So. Halsted St., Chicagoje
Savininkas - Antanas Grigėnas

ŠVIEŽI, GERI PRODUKTAI
IR NEBRANGŪS
Viskas pagal jūsų lietuvišką skonį.

NAUJA LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WCEV 1450 Kc BANGA
ST. PETERSBURGE; 12 val. 30 min.
WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas; 2646 West 71-st St.

Chicago, IL. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

EDITOR Antanas Adomenas 7151 South California Chicago, Illinois 60629

ANIMALS IN LITHUANIAN MYTHOLOGY AND FOLKLORE

ANNA KLIZAS WARGO

During Heathen times Lithuanians worshipped snakes, kept and fed them in their homes and avoided injuring or killing them.

Roosters, hens, he-goats and oxen were used for sacrifice and their blood was ritually sprinkled. The animals would be ceremonially slaughtered and eaten before commencing work in the fields and before harvesting.

It was believed the he-goat was the beast used by "Perkūnas", the god of thunder, for transportation. Milk from the she-goat was considered to be the best extinguisher of fires caused by lightning.

When Christianity was adopted, the pagan faith began to be combatted and regarded as coming from the devil. The he-goat became the symbol of the devil and it was held that Satan appeared to people in the form of a goat.

Witches and sorcerers were considered capable of transforming a human being into any animal. The werewo lf, or person who is turned or turns himself into a wolf, is called "vilkatas" and is the subject of many mythological legends.

Dogs and horses were believed to be able to perceive evil spirits when they would start barking or snorting. The horse's head was used for protection against evil spirits, spells and all sorts of otherworldly molestation. For protection, the skull was placed in the barn beneath the crops.

Storks and swallows were also regarded as protectors of homes from fire and other evils. It was good luck to have their nests in their homes and was thought that destroying their nests could bring disaster to the offender.

Harbingers of ill to come were the cuckoo, the owl, the magpie and the rook. The rooster was effective in warding off devils who would go away at the first crowing. The singing of the hens was an omen of evil for the home. If they were extremely restless, it indicated a change in the weather. Predictions of the weather or of the goodness and badness of the coming year were made from the behavior of birds. Their return from warm lands and their departure in the

Lithuanians In America

"Their many racial characteristics, such as industry, frugality, and physical strength, all favor success in life. Comparing the Lithuanian immigrants with Hungarians, Poles, Italians, and Greeks, we are at once struck by the fact that Lithuanians are in the van. They have better employment, and stand higher in public esteem as hard-working, honest, moral, and reliable citizens." —E. J. Harrison.

The first Lithuanian immigrants arrived in America in 1688 settling in Guadeloupe Island. The famine of 1850 and the unhappy history of Lithuania caused many to immigrate to America wholesale. It is estimated over 800,000 Lithuanians live in North America. Their chief colonies being located in Chicago, Boston, Philadelphia, New York, Cleveland, and Detroit.

Though most Lithuanians have limited education and are forced to work in foundries, factories, and mines, a good number have forged to the front. The Universal State, Metropolitan State Bank, Mutual Federal Savings and Loan Association, Standard Federal Savings and Loan Association are Lithuanian owned. The combined capital of the Lithuanian Catholic Union and Lithuanian Alliance of America totals close to \$2,000,000. Dr. Pius Grigaitis, publisher of the Lithuanian Daily News (Naujienos), also, has won the respect of American journalists. John Pakel, realtor, succeeded Michael Narvid as president of the Lithuanian Chamber of Commerce of Illinois.

Though the Lithuanians in America seemed to be hopelessly divided into different factions, they, in an emergency, found it feasible to unite. A delegation of Catholics, Socialists, and Nationalists journeyed to Washington to thank the President for not recognizing Russia's seizure of Lithuania. After introduction by Leonard Simutis, editor of the Lithuanian Daily Friend (Draugas), Judge John T. Zuris presented him with an engraved declaration of thanks in 1940.

As builders, the Lithuanians have erected Holy Cross hospital, staffed by 55 physician surgeons, and St. Casimer's Girls Academy in beautiful Marquette Manor district — just west of the Scandinavian community. They also have erected a \$50,000 memorial hall, (Brighton district) which houses the Darius-Girenas Post of the American Legion, in honor of the tragic heroes. Marianapolis college and high school in Connecticut were built by New England Lithuanians.

Antanas Vanagaitis presented his first symphony in 1934, at Chicago's lake front bandshell, which was broadcast coast to coast. Some Lithuanian hours overload their programs with Slavonic polkas, expecting the listener to do the polka hop. However, Antanas Vanagaitis and American born Paul Saltimieras fill in their programs not only with Slavonic polkas, but also, with waltzes and light classics. Charles Stephens and John Byanskas have presented a number of fine choral and dramatic plays.

Alexander Kumskis was re-elected to the presidency of the Lithuanian Democratic Club. He also publishes the "Lithuanian Leader" newspaper. Joseph Poshka founded the first American-Lithuanian newspaper (Jaunimas). Victor Sholis, former political editor of the Chicago Daily Times, was appointed director of Clear Channel Broadcasting Service. Helen Menken is a dramatic star with C. B. S. Father John Kloris, the first American born priest recently passed on. Alfred Blozis, the nations outstanding athlete, set world records with 8 lb., 12 lb., and 16 lb. indoor shot put. He owns N. C. C. A. outdoor shot put record and heaved the discus 161 ft. 5 in. for Drake relays record, also, starred on the Georgetown Orange Bowl eleven. Jack Juosaitis sponsored the first Lithuanian boxing tournament. A. John Kaunas, big blond New Yorker, is the most famous cartoonist. His gag cartoons appear in Collier's and other national magazines.

(From "The Lithuanians", 1941)

fall were tied together with the beginning and end of certain tasks in the fields.

In the most common found folk tales, animals mentioned are the fox, the bear, wolf, ox, dog, rabbit, stork, snake and frog. Human traits are attributed to these animals. Thus, they play pranks, take revenge, entertain themselves and hold marriages.

In proverbs and sayings, animal traits are attributed to persons. Example: Vilku gimęs, vilku ir

sprogs" — translation, "Born a wolf, he will croak like a wolf" ("Like father, like son"); "Plikas kaip telvikas" — "Poor as a jack-snipe" ("Poor as a church-mouse") and "Užsispyręs kaip ožys", "Stubborn as a he-goat" ("Stubborn as a mule").

To this day, many of the Lithuanian folk dances and games are the movements and noises of animals.

Reference: Encyclopedia Lituanica

(From "Vytis")

The Darius-Girenas American Legion Post is continuing their drive to have the U.S. Postal Service issue a 50th Anniversary Commemorative Stamp in honor of two pioneer flyers, Captain Stephen Darius and Lt. Stanley Girenas, who undertook a dangerous transatlantic flight which began in New York and Tragically ended a few hundred miles short of their destination - Lithuania!

Pictured above, Congressman William Lipinski (center) pledges his support for the issuance of the Darius and Girenas Commemorative Stamp to Chairman Joseph Zadekis (second from right). Also, in attendance, seeking support from the Congressman, were Post Officers (L to R): Past Cook County Commander John L. Paukstis, Commander Don Forsberg, Past Commander Bruce Neberieza and Past Commander Casey Noga. Commander Forsberg invited all community organizations and individuals to "lend a hand" by mailing a letter or postcard to Postmaster General William Bolger, Washington, D.C. 20510, urging the issuance of the Darius and Girenas 50th Anniversary Commemorative Stamp!

THE LITHUANIANS

LIEUT. FELIX VAITKUS MADE A ONE STOP FLIGHT TO LITHUANIA (N.Y. TO IRELAND TO KAUNAS) WITH LITHUANICA II ON SEPTEMBER 21, 1935. SEQUEL TO DARIUS-GIRENAS

LITHUANICA

STEPHEN DARIUS

STANLEY GIRENAS

FIRST LITHUANIAN FLYERS TO FLY THE ATLANTIC OCEAN (1933).

THADDEUS KOSCIUSKO HERO OF AMERICAN REVOLUTION NATIVE SON OF LITHUANIA

JOSEPH POSHKA BLOND AND SNUB-NOSED EDITOR OF "JAUNIMAS" AMERICAN-LITHUANIAN NEWSPAPER IN CHICAGO

REV. ALEKSANDRAS BURBA FOUNDED THE FIRST LITHUANIAN PARISH IN THE U.S. 1889

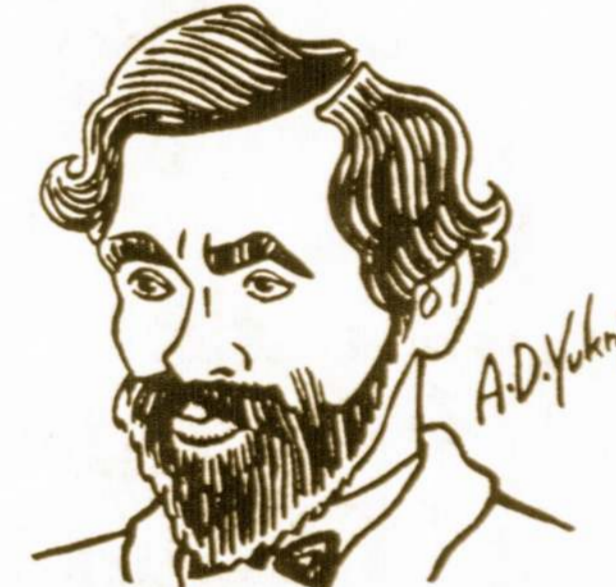
PROF. KAZYS PAKSTAS FORMER EDITOR OF "VYTIS" 25 YEAR OLD MAGAZINE. OFFICIAL ORGAN OF KNIGHTS OF LITHUANIA ORGANIZATION

ANTANAS VANAGAITIS NOTED COMPOSER OF LITHUANIAN SONGS. AIRS 9 LITH PROGRAMS WEEKLY. ALSO, PUBLISHES "MARGUTIS" MAGAZINE.

FORTUNATUS BAGOCIUS PRESIDENT OF LITH. ALLIANCE OF AMERICA OVAL-HEADED TYPE

VICTOR BRENNER LITHUANIAN SCULPTOR WHO DESIGNED LINCOLN HEAD FOR U.S. ONE CENT PIECE ABOUT 7% OF THE LITHS IN LITHUANIA HAVE DARK BROWN OR JET BLACK HAIR

From "The Lithuanians" by Anthony D. Yuknis Published in 1941

TAUTŲ LYDINIMO MITAS (Atkelta iš pusl.3)

ga gyventojų pažiūroms, nei buvo anksčiau. Jos vietoje pirmaujančią vietą užėmė rasės ir po to žmonių kilmės įtakos.

1960-1970 m. laikotarpyje Amerika, anksčiau visuomet sekusi Europos reformų ir socialinio gyvenimo vystymo pažydziais, tapo šiose srityse eksportuotoja; Amerikos socialinės teorijos pradėjo daryti įtaką Anglų visuomeninėje politikoje, reaguojant į neturto "atradimą" Amerikoje, neturtas buvo iš naujo "atrastas" ir Europoje.

Papildydami savo tyrimus, autoriai 1983 m. nurodo, kad iš penkių tautybių tik Niujorko negrai liko maždaug toje pačioje padėtyje. Politinėje arenoje dabar atsirado naujos skaitlingos ir reikšmingos tautybės: Azijos kilmės ir ispaniškai kalbantys imigrantai, Azijatai rodo stiprų išsilavinimą ir darbštumą, o ispaniškai kalbančios mažumos - politiška svorį. Nauja jėga Niujorko mieste yra in-

dai, kurie turbūt sudaro turtingiausią tautinę mažumą.

Viena 1963 ir 1970 m. papildymo hipotezė, tačiau, nepasitvirtino. 1960-taisiais metais buvo pastebėta, kad neproporcingai daug negrų ir puerto-rikiečių gauna pašalpas. 1970 - tųjų metų papildyme autoriai išreiškė viltį, kad krašto gerbūviui kylant, pašalpas gaunančių negrų ir puerto-rikiečių nuošimtis mažės. Tai nevyko.

1963 m. Niujorko mieste buvo apie 300,000 pašalpas gaunančių žmonių. Ekonominė padėčiai pagerėjus, 1970-tojo dešimtmečio bėgyje pašalpas gaudavo apie vienas milijonas žmonių. 1982 m. šis skaičius vistik buvo apie milijoną. Autoriai, vadovaudamiesi šiais skaičiais mano, kad neturto pašalpos žmonėms nepadeda, bet tik skatina savo padėtį tęsti. Nepasiturinčių negrų ir puerto-rikiečių padėtis Niujorko mieste atrodo nepasikeitusi.

Profesorių Moynihan'o ir Glazer'io studija pralaužė laikų ledus tautybių studijoms. Šiandien šios temos darbų yra šimtai, bet turbūt nei vienas iš jų negali pasigirti tokiu interpretacijos įžvalgumu, koku pasirodė šių autorių darbas. L. Kasulis

1984. I. 02

VASARIO 16 MINĖJIME, CICERO, IL

SOL, MARGARITA ir VACLOVAS MOMKAI, Vasario 12, ALTO Cicero skyriaus ruošiamo Lietuvos nepriklausomybės minėjimo proga, giedos sumos metu šv. Antano parapijos bažnyčioje ir po pamaldų atliks programą salėje. Giesmes vargonais palydės A. Prapuolenytė, salėje akompanuos muz. M. Motekaitis.

ATKARPA Sandaros prenumeratos pratęsimui

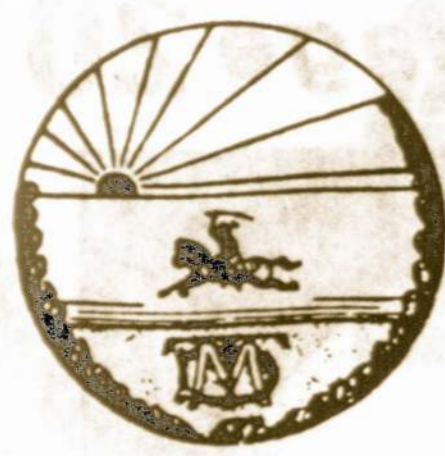
Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATA..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol. Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS:.....

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS KAMPĖLIS

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS ADRESAS:
840 West 63rd Street,
Chicago, Illinois, 60608.

Isteigta 1896

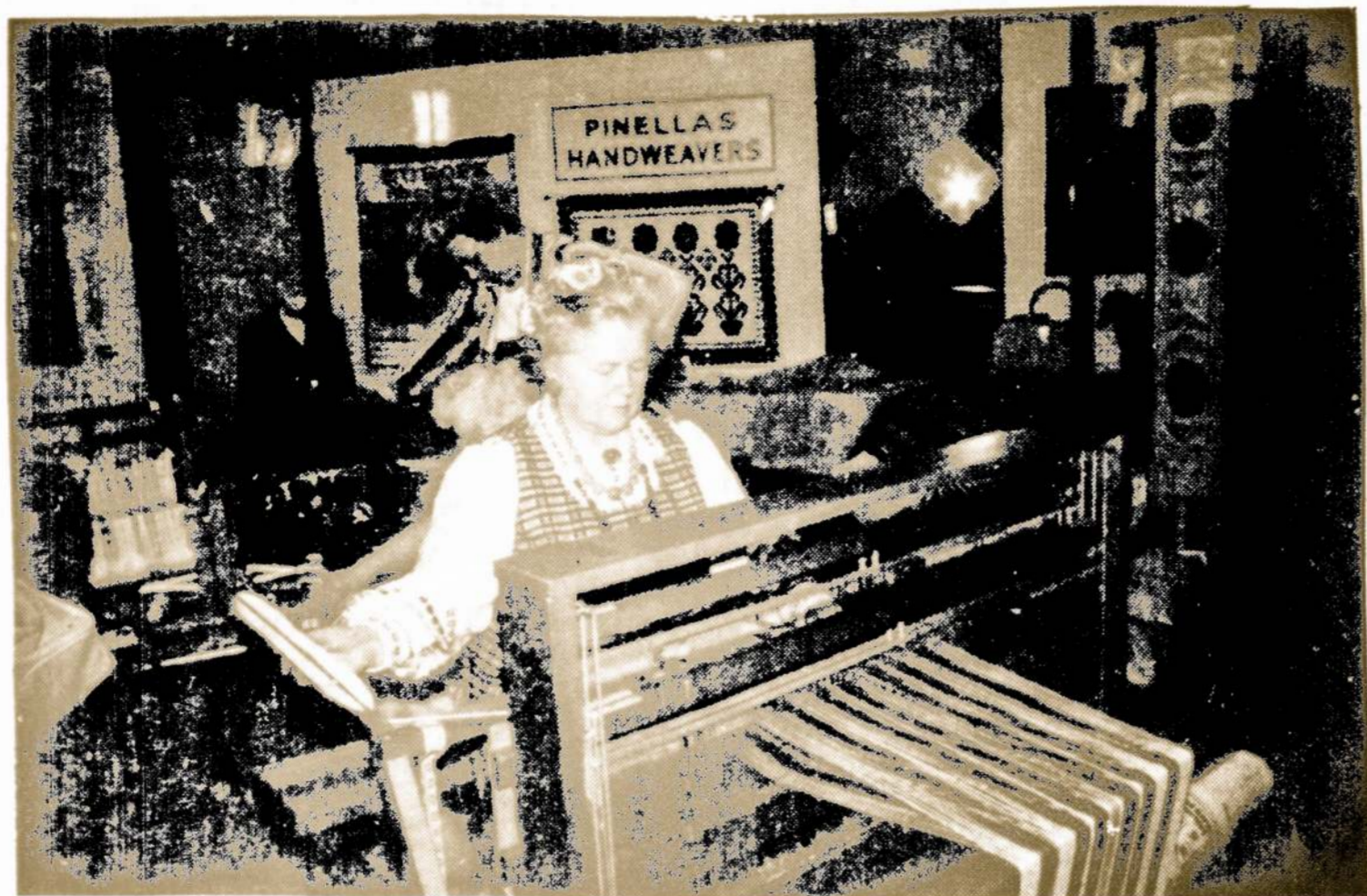
T M D

ATSIŽYMĖJUSI AUDĖJA

- TAUTINĖ AMBASADORĖ

Ona Vasaitienė audžia, ryškina tautinius raštus. Ji už savo audinius parodose yra laimėjusi pirmąsias vietas - premijas. Tokių atžymėjimų ji yra gavusi net virš šimto.

Onos Vasaitienės austas paveikslas "Paskutinė vakarienė". Floridos valstijos festivalyje išstatytas ir apdovanotas pirmąja premija.

KASA Lietuvių Federalinė Kredito Unija

AKTYVAI 20 milijonų dol.

M o k a :

MARQUETTE PARKE:
2422 W. Marquette Rd.
Chicago, IL, 60629
Telef. 737 - 2110

CICERO:
1445 So. 50th Ave.
Cicero, IL, 60650
Telef. 656 - 2201

Kasos valandos:
Pirm. 2:00 - 6:00
Treč. 2:00 - 6:00
Šešt. 10:00 - 12:00

Antr. 3:00 - 6:00
Ketv. 3:00 - 6:00
Šešt. 10:00 - 12:00

9% už taupomąją sąskaitą, už 90 dienų, 6 mėn., 1 metų, 3 metų indėlius.
10% - 500,00 iki 19,500,00
10.5% - 20,000,00 iki 100,000,00 dol.
11% - virš 100,000,00 dol.
11% - IRA

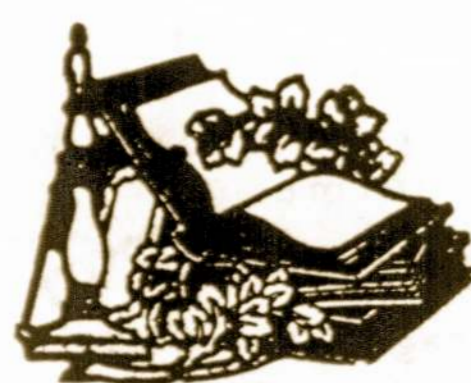
SKOLINA: tik savo nariams žemesniais nušimčiais negu bankai ar kt. finansinės institucijos.

Kiekviena sąskaita apdrausta Federalinės valdžios iki \$100,000.00

Laidotuvių Direktorai MAŽEIKI-EVANS

Laidojame iš
2424 W. 69th Street

737-8600

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street
Telef.: GROvehill 6-2345-6

1410 South 50th Avenue. Cicero
Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Aikštė Automobiliams Statyti

Midland Federal

Savings and Loan Association
8929 S. Harlem Ave., Bridgeview, Illinois 60455

Nuo

1914 Metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame jums už mūsų parodytą pasitikėjimą

Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje

Sąskaitos apdraustos iki \$100,000

5 1/2 %

On Passbook Savings
All accounts
compounded daily -
- paid quarterly

POVILAS ŽIOGAS
Prezidentas

4040 Archer, Chicago, Illinois 60632, Tel. 254-4470
8929 So. Harlem Ave., Bridgeview, Ill. 60455, Tel. 598-9400
2657 West 69th St., Chicago, Ill. 60629, Tel. 925-7400

ATSIŽYMĖJUSI AUDĖJA - TAUTINĖ AMBASADORĖ

Ona Vasaitienė, St. Petersburgo lietuvių gyventoja, yra gana plačiai pagarsėjusi amerikiečių pasaulyje, kaip iškili audėja. Ji už savo puikius, meniškus audimo darbus, išstatytus įvairiose parodose, festivaliuose amerikiečių apdovanota daugybe atžymėjimo ženklų. Jų yra gavusi daugiau nei šimto ir veiks pirmintus. Tad įdomu ir saviesiems iš arčiau susipažinti su šia iškiliąja audėja, tautine ambasadorė.

Ona Vasaitienė audžia įvairios paskirties ir apimties tautinių raštų audinius, kaip tai: juostas, tautinius drabužius, puošnius vakarinius moterų drabužius, grindų, sienų kilimus, užuolaidas ir t.t. Yra išaudusi net ir figūrinius kompozicinius paveikslus, kaip tai: Paskutinė vakarienė, Adomas ir Ieva. Turi išaudusi didžiulį Europos žemėlapi, kur aiškiai matoma ir Lietuva, didžiųjų valstybių apsupta. Ona Vasaitienė šį žemėlapi išstato parodose ir jį naudoja kaip vaizdinę priemonę supažindinti kitataučius su Lietuva, su jos pavergimu, tikslu - pasieškoti draugų bei užtarėjų.

Ona Vasaitienė naudoja įvairią audimo techniką, būdą ir įvairiarūšių siūlus. O turėdama igimlį meno pajautimą puikiai derina siūlų spalvas, atspalvius ir šitaip sukuria, išaudžia tikrai pasigrožėtinus lietuviško rašto audinius. Jos audiniai pasižymi dar ir kruopščiu išbaigimu. jos audinių į rankas paėmus sunku atskirti, kuri jo pusė yra geroji, tai ir dar vienas pliusas audėjos vardui garsinti.

Ona Vasaitienė su savo meniškais audiniais kasmet dalyvauja net keliose parodose, kaip tai: Floridos apskrities, Floridos valstijos rengiamuose tautų festivaliuose ir Audėjų gildos rengiamose parodose. Kas įdomu, kad ji suskuba išausti vis naujų audinių, retai nepasikartoja savo eksponatais. Kas liudija nepaprastą jos darbštumą, ką amerikiečiai yra pastebėję ir spaudoje ne kartą tuo jos darbštumu pasidžiaugę. Be to, Ona Vasaitienė priklauso Amerikos audėjų gildai ir dažnai yra kviečiama vadovauti jų organizuojamiems audimo kursams ir yra net kelis kartus tokiems kursams vadovavusi.

Kas itin reikšminga, kad Ona Vasaitienė yra ne tik iškili audėja, bet ir puiki tautinė ambasadorė: neįuilstama Lietuvos nelaimės skelbėja. Ši pati sau pasiskirtą uždavinį ji atlieka labai natūraliai. Parodose, festivaliuose dažniausia ji demonstruoja audimo techniką praktiškai pati, tautiniais drabužiais pasipuošusi, sėdėdama staklėse ir ausdama. Kaip parodos atrakcija, ji su-

NAUJAS ŽURNALAS

TAUTOS GYVYBĖ

Politinis, literatūrinis, tautinio sąmoningumo žurnalas (nr. 1 - spalio - lapkritis - gruodis, 1983 m.) jau išėjo iš spaudos ir platinamas, priimamos metinės prenumeratos. Metinė prenumerata \$12, atsk. nr. \$3. Išėis 4 numeriai per metus. Leidžia ir redaguoja Birutė Kemežaitė. TAUTOS GYVYBĖ, c/o B. Kemežaitė, 7124 So. Mozart Ave, Chicago, IL, 60629

10

DIEVO RANKA ŽMONIŲ REIKALUOSE

Žmogaus Sutvėrimas

Biblija sako mums, kad Dievas sutvėrė žmogų į savo paveikslą ir davė jam valdžios ant žemesnių sutvėrimų. Mūsų pirmiesiems gimdytojams buvo įsakyta veistis ir pripildyti žemę su savo ainią. Gavę tokį įsakymą jie suprato, kad jų šeimai pasidauginus, Edeno Sodas taipogi turėjo būti padidintas ir pagaliau visa žemė turėjo pasidaryti dideliu Dievo Rojumi, pripildytu jo žmogiškais sutvėrimais, besigerėjančiais ramybe ir laime ir amžinuoju gyvenimu. Šituos Tvėrėjo palaiminimus galima gauti tikrai paklusnumu Dievo įstatymams. Žmogui buvo aiškiai pasakyta, kad nepaklausimu jis užsitrauks ant savęs ir savo ainijos mirčių—1 Mozės 1:27, 28; 2:16, 17.

Neilgai po to kai žmogus gavo tokį įsakymą, įvyko tragiškas įvykis. Biblijoje pasakyta tik trumpai apie tai, kas atsitiko. Pirm žmogaus sutvėrimo buvo sutverti angeliški Dievo sūnūs. Jų tarpe buvo vienas labai aukštą vietą turįs angelas Luciferis, Aušros Sūnus. Šventasis Raštas sako mums, kad jis buvo tobulas, iki tai dienai, kurioje piktenybė buvo rasta jame. Po to Dievas permainė jo vardą pramindamas jį Setonu. Šitas nusidėjėlis Luciferis užsigėdė pasidaryti žemės valdovu ir apgaulingu būdu paimti savo kontroleje žmonių. Žalčiui tarpininkaujant jis atėjo pas Motiną Jėvą ir įdiegė jos mintyse abejones apie tai, ką Dievas buvo pasakęs mūsų pirmiesiems gimdytojams, kad neklausydami Jo įstatymo, jie turės numirti.

adresas: Joe Gramontas
5421 So. Mozart St.
Chicago, Ill. 60632

Kurie įdomaujatės, prašome parašyti atvirlaiškį, gausite dovanų įvairių knygų - knygelių.

traukia apie save būrius žmonių, jos audimu besidominčių. Tarp jos ir žiūrovų užsimezga dialogai. Ona Vasaitienė, būdama giliai sąmoninga patriotė, tokias puikias progas "veltui" nepraleidžia; pasakodama apie tautinius raštus, ji visiems papasakoja ir apie esamą Lietuvos nelaimę, pavergtos tautos kančias, jos laisvės ilgesį... O klausiantiems, kur ta jos tėvynė - Lietuva yra, ji jiems parodo jos pačios austame Europos žemėlapyje...

Tai iš tikrųjų, didelė pagarba priklauso šiai ištikimai tautos dukrai, Onai Vasaitienei taip pasigėrėtinau einančiai tautinės ambasadorės pareigas.

Yra organizacinis užmojis šią iškiliąją audėją atsikviesti ir į Chicago, - surengti jos audinių parodą čikagiešikiams. A. Guoda

KAS SKAITO RAŠO -
SANDARĄ IŠSIRAŠO

BALTIC BAKERY

Chicago, Illinois
SOUTH HERMITAGE AVE
Tel. LA 3-1510

Chicago, Illinois
2616 WEST 69th STREET
Savininkas JUOZAS ANKUS
Tel. 737-6784

PASSBOOK
SAVINGS...
the best way to save regularly!

5 1/2 %
ACCOUNT
Paid and
Compounded
Quarterly

see us for
HOME financing.
AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT
TO FIT YOUR INCOME

Mutual Federal
Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD Hours: Mon-Tue-Fri. 9-4
CHICAGO, ILL. 60608 Thur. 9-8, Sat. 9-1

Tel. 847 - 7747
PETER KAZANAUSKAS, Pres.
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905